

rapta sacrarum sedium hujus regie urbis, et aversionis a rectis et veris dogmatibus Cyriam propriam nostrum facit imperium, et contra istum presentem scribit legem. Interdicimus autem et ei commorari in hac felici civitate et ejus districtu, ac in quacunque alia insigni civitate, sanctis in quiete esse, et eos diligere, quibus, se ipsum digne supposit, et non aliquibus communicare, neque eos imbuere in perditionem interdictorum dogmatum. — § 1. Nec utique extra imperialem confirmationem relinquimus sententiam juste contra Severum latam, ac ex omnibus (ut ita dicamus) pontificalibus et patriarchalibus (una cum monachicis consensus) provenientes sedibus, et anathematismum ipsi inferentem, qui prius contra sacras sanctiones, accipiendo sedem sanctissimæ ecclesiæ Theopolitanorum, sic universa conturbavit, sicque accumulatas turbationes fecit, quod commune quoddam ac abominabile bellum sanctissimis ecclesiis adinvicem immitteret. Et hoc a septris que ante nos fuerunt contra ipsum scriptum erat variis dogmatum, et a recitudine alienatis intellectibus ac blasphemis usus fuisse, ac universa conturbasse, et illum quemcumque errorem abominabilem hæresiarcharum et iniquorum dogmatum recipere, Nestorii dicimus et Eutychie, et cum uterque horum præceptorum contrarii quodammodo adinvicem esse videantur, ad unum vero impietatis finem inferant, etiam illorum divulgatos sermones, cum in unum formavisse: duobus enim existentibus dogmatibus adinvicem repugnantibus, quorum utrumque similiter ad animæ perditionem adducit, Nestorii videlicet et Eutychie (quemadmodum dicendo narravimus) quæ ex Arianorum et Apollinarii contagione consistunt, ipse paradoxum quid perpressus in utrumque similiter incidit, et ibi quidem hoc, ibi quidem illud mittendo seipsum et sermones suos visus est constituisse commune receptaculum tantorum delictorum. — § 2. Sit itaque et ipse sub prædicto anathematismo, quem universus patriarchalis, pontificalis, ac monachicus nostræ (ut ita dicamus) politiæ cætus, juste in ipsum induxit, de Theopolitana quidem ecclesia ejectus, idcirco quod thronus de illa ipsum removit, eo quod ipsius principatum recte non acceperat, sed adhuc vivo eo et in sanctissimis ecclesiis commorante, qui ante ipsum sacerdotium habebat, et propter eum, qui post ipsum fuit, de sacerdotio exciderat. Nec vero usque adhuc stetit, sed etiam sub communi orthodoxæ ac catholicæ ecclesiæ anathematismo factus multis libris blasphemis et abominationibus nobis politiam implevit, quare universis interdicimus, aliquid de libris ipsius possidere. Et sicut non licet Nestorii libros scribere vel possidere, (quia prædecessoribus nostris imperatoribus in suis constitutionibus visum est statuere similia his, quæ dicta et scripta sunt a Porphyrio in Christianos) sic nec dicta et scripta Severi maneat penes aliquem Christianum, sed sint profana et aliena ab ecclesia catholica, igneque comburantur a possidentibus nisi qui ista habent, velint periculum pati. A nemine ergo scribantur, neque ad pulchritudinem, neque ad velocitatem scribentium, sciendo quia amputatio manus his qui scripta ejus scripserint, pena erit. Neque enim volumus in futuro tempore illis blasphemiam protrahi. — § 3. Similiter autem et huic interdicimus omnino regiam civitatem egredi, aut districtum ejus, nec aliquam aliam de insignibus, sed in aliqua solitudine, et in silentio sedere, et non corrumpere ceteros, neque in blasphemiam ipsos adducere, et non semper aliquid novi invenire contra vera dogmata, per quod rursus nobis conturbare sanctissimas ecclesias festinet.

CAP. II.

Sed nec Petram episcopum Apameæ, et simul depositum, et simul ab ipsis a quibus Severus, sub prædicto anathemate factum, imperium admittit, sed sint propria contra ipsum sententiata. Et qui sub communi anathematismo ordinatus est, sub ipso esto: et sententia sanctissimorum pontificum, quæ ipsum prævenit, firma permanet. Neque vero permittimus illi hanc regiam urbem habitare, aut ipsius districtum, vel aliquam de insignibus, sed quorum secutus est errorem, horum imitetur diætam, quam longissime abscedens, et occultans seipsum. Nam talibus occultari quam videri, utilius est: ignoti etenim et existentes, seipsos lædunt solos, publicantes vero sua dogmata, multis ex simplicioribus occasionem perditionis præbent, quod nullo modo fieri in Christiano ovili Dei et orthodoxo populo justum est, neque ab imperio permissum est.

CAP. III.

Quoniam vero et Zoaram digne penitus judicaverunt sub anathematismo esse reverendissimi et qui justa judicant episcopi, (cum parva quadam talium malorum interposito sit) et in quibus dehonestatus est, omnia videlicet comprehendendo ex memoria quadam abundantia, sit et Zoaræ interpositio [quadam parva] hujus malæ partis, (Anthimi dicimus et Severi ac Petri) ordineturque et ipse inter anathematizatos, sacra senten-

5. l. 6. 2. C. de hæreticis. — 6. l. 5. 2. C. de summis Trinitat. — 7. l. 5. 2. C. d. t. — 8. d. l. 5. 2. C. d. t. — 9. c. 2. sup. l. c. — 10. l. 15. C. de episcopis; l. 5. l.

tia ipsam deferente, quam propriam et ipsam in se ipsa existentem, adhuc magis cryoteran imperium facit, et hunc de hac regia urbe et ejus districtu abijcit, et habitationem in aliis civitatibus ipsi omnino interdicit. Itaque cum illis solis habitet et consulat, qui a nobis ante memorati sunt, qui similia quidem blasphemant, [similia patiuntur] et similiter in exilio ponuntur. Si quid vero aliud in sententia sanctissimorum episcoporum continetur, quæ predictos deponit et anathematizat, quæ firmius ponimus et diutius, ac imperialibus nostris legibus ipsum corroboramus, ac si ab imperio ipso provenisset. Si vero aliquis ipsorum deprehendatur de cætero facere aliquid præter constituta, sciat incidisse in legibus imperialibus, quæ minores penas declinantes, ad majores immittunt indignationes. — § 1. Interdicimus autem et omnibus conantibus catholicam Dei ecclesiam divellere, (sive secundum Nestorii hæretici doctrinam, sive secundum insensatam Eutychie traditionem, sive secundum blasphemiam Severi, qui et similia illis intellexit, aut eorum qui illos sequuntur) seditionem immittere sanctissimis ecclesiis, et loqui aliquid de fide: sed sancimus quemlibet talium silentium ducere, et non convocare aliquos ad se, neque accedentes recipere aut parabaptizare audere, aut sacram communionem sordidare, et ipsam aliquibus tradere, aut interdictas doctrinas exponere, sive in hac nostra regia, sive in alia: sed omne supportare periculum, si quid tale faciet. — § 2. Interdicimus etiam omnibus istos suscipere. Abijci ergo ipsos sancimus de civitatibus ab ipsis concitatis, scientes penas jam contentas in nostris divinis constitutionibus, quæ et domos ipsas in quibus tale quid sit, et campos ex quibus nutrimenta præbentur, sanctissimi ecclesiis assignant, et a possidentibus auferant, quia detrimenti causa fit simplicioribus, sub sanctissimis vero et orthodoxis ecclesiis hæc juste ducunt esse. — § 3. Hæc pro communi pace sanctissimarum ecclesiarum statuiamus, hæc sententiamus, sequentes sanctorum patrum dogmata, ut omne sacerdotium imperturbatum de cætero nobis permaneat. Quo in pace servato, reliqua nobis exuberabit politia, desuper pacem habens, quam omnibus magnus Deus et Salvator noster Jesus Christus Trinitatis unus, unigenitus Dei filius prædicat ac donat his, qui sincere ipsum et vere glorificare ac donare digni habitus sint.

EPILOGUS.

Custodiat itaque beatitudo tua, quæ recte adnotata sunt, et mittat ipsa per suas Deo dilectas literas omnibus sanctissimis metropolitibus sub ipsa existentibus, quorum cuilibet cura erit ipsa manifesta facere sanctissimis ecclesiis sub ipsis ordinatis, ut nomen eius omnibus lateant que sacerdotio visa sunt, et ab imperio confirmata. Divina subscriptio. Divinitus te servet per multos annos, sancte ac religiose pater. — Dat. id. Aug. Constantinop., post consulatum BELLS. V. C.

TIT. XXII.

DE OFFICINIS SIVE TABERNIS CONSTANTINOPOLITANÆ URBS: ET UT MILLE TANTUM ET CENTUM OFFICINÆ SACROSANCTÆ MAJORIS ECCLESIAE EXCUSANTUR: OMNES RELIQUÆ, AD QUEM CUMQUE DOMINUM PERTINEANT, CONSUETA OBEANT MUNIA.

NOVELLA CONSTIT. XLIII.

In nomine Domini Jesu Christi Dei nostri.

Imp. CESAR FLAVIUS JUST., Alemanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Lazicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, pius, felix, gloriosus, victor, triumphator, nunquam non colendus, Augustus, Longino præfecto urbis.

PREFATIO.

Quoniam potentie nostræ subditi nostri sive vivant, sive moriantur, cure sunt: ne vel graves ipsis sepultura, vel defuncti cognatis damnosæ existant, propterea et hæc, quæ eorum sepulturam concernunt, quo convenit modo, disposuimus. Et quia tam diu memorie Constantinus amplæ hujus nostræ urbis conditor, quam etiam pietissimus princeps Anastasius, lecticariorum seu decanorum (ut vocat) numerum ad certam mensuram redegerunt, mille et centum tantummodo decanis, totidemque officinis definitis ut nullo hæc unquam tempore augmentum reciperent: propterea sane cupientes, ut numerus eorum, quos ex unoquoque collegio convenit esse lectarios, diu memorie Anastasii formulæ subiacet, firma ea et fixa manere volumus. Cæterum quia audentes nos alme hujus et regie nostræ urbis collegiati, quorum excellenter et præ cæteris curam gerimus,

8. 2. 5. C. de hæreticis; N. 55. Tit. XXII. — 1. Adde N. Leon. 12. — 2. L. 4. C. de sacros. eccles.

potentiam nostram edocuerunt, magnam et intolerandam se necessitatem sustinere, sacrosanctam etenim majorem ecclesiam centum et mille officinas in fractu habere ab omni vectigali liberam, quas oppido quam libenter illi concedant, eo quod ad peragendas in commune omnium hominum exequias proficiant: sed cætera se onera ferre non posse. Nam cum plurimæ in alma hac urbe diversarum mercium et negotiationum officinas tabernæque existant, non hæc solas (nempe centum et mille) officinas prædictis publicis muniis obeundis exemptas esse, sed etiam multas sacrosanctas ecclesias, nulla sacra hospitalia, monasteria, et alias sacras ædes, quarum pleræque prius hæreticis mancipatæ, deinde ad orthodoxam fidem reversæ sunt, multas quoque regias domus, et insuper magistratum, ac senatorum, et illustrium, et cubiculariorum a præstatione vectigalium eximi, harumque dominos peculiarem sibi exinde redditum comparare, et obledere rempublicam, exemptionum multitudine rem ipsam angustis admodum terminis concludente, ut paucissimi existant, qui publica agnoscant et sustineant munia, et priores contributiones aliquoties in triplo et quadruplo, hoc tempore etiam decuplo majores factæ sint: quamquam divus princeps Anastasius in statuta ab ipso formula nulli omnino alii immunitatem concedat præter centum et mille officinas, quæ per causam exequiarum sacrosanctæ majori ecclesie attributæ sunt. Ea propter et nos putavimus, tum proceribus nostris et insuper beatissimæ hujus almæ urbis archiepiscopo id negotii dandum, ut certo loco conveniret, et rem ipsam examinaret, atque placita ad nos sua referrent, tum ad excellentiam tuam presentem utendum lege, confirmantes ea quæ Anastasio pietissimo in hoc principi placuerunt.

CAP. I.

Et sancimus, ut centum quidem illæ et mille officinæ, sacrosanctæ majori ecclesie occasione decanorum, sive lecticariorum, et ad peragendas defunctorum exequias deputatæ, omnibus modis integro numero et omni præstatione liberæ conserventur: præter ipsam nulla alia queunte decanum exigere, sive ex hæreticis recepta, sive quæcunque sacrosanctæ ecclesie. Sed quod nuper constitutum est, valeat, et octingentæ quidem officinæ corpora præsent, trecentæ autem in exactione pecuniarum consistant, nam quod exinde corradiit, ad quid proficere conveniat, sacram nostra pragmatica forma disposuit. Semperque quod interdicit, restauretur: at qua ratione fieri debeat restauratio, satis per Anastasii pia memorie jussiones expressum est. Hæc igitur ut immunes et ab omni vectigali mancant exemptæ, sancimus: neque his ipsis officinis, neque vectigalia imperantibus collegiis, quæ ista præbent, quidquam damni sustinentibus, aut ullos titulos agnoscentibus. — § 1. Cæteræ vero omnes hujus almæ urbis quatuordecim regionum officinæ, sive sacrosanctæ alieque sint ecclesiæ, sive hospitalium, sive monasteriorum, sive orphanotrophiorum, sive ptochiorum, sive alterius cujuscumque domini, sive regiarum domuum, sive aliquorum magistratum, ampla media, minutave officia administrantium, sive gloriosissimorum senatorum, sive magnificentissimorum illustrium, sive spectabilium cubiculariorum, sive aliquorum militis adscriptorum: hæc inquam omnes publica ipsis imposita præsent vectigalia, et omnia alia tam faciunt, tum impleant, quemadmodum quemque in suo collegio facere æquum est, semperque per collegii præfectos in publicum persolvere: nemine queunte ea de causa inniti privilegiis aut ejusmodi alia uti excusatione. Neque enim sustinemus aliorum onus ad alios deferri, aut tam immitte proponere formulam, ut quotidie vectigalia augeantur, et, (quemadmodum edocti sumus) quadruplo, aut quintuplo, adeoque etiam decuplo majora irrogentur, cum nihil tam magno studio tamque serio affectemus, quam ne novo quisquam vectigali oneretur. Novum autem fuerit non tantum quod nunc primum impositum est, sed etiam quod primum modum excedit. Sed eadem conditione ac fortuna omnes sunt, et sacra hæc nostra pragmatica forma (quam legem etiam appellare licuerit) contra omnes communis esto, ut omnibus largiatur quo molestia vacent. Neque enim facile eam quis ægre tulerit, si neminem alium præterea exemptum intueatur: nisi quod in centum et mille officinis exequiarum defunctorum ratio habeatur, quæ maxime communis est omnibus et ex æquo universis parata hominibus. — § 2. Si quis vero conetur excusatione aliqua uti, et seipsum a præstanda alleviare contributione, et aut non committere, quo magis ab inquinis suis exigatur, aut prestare etiam patrociniū, sive militare, sive civile, sive ecclesiasticum, sive quocumque tandem: in universum officinæ dominio excidit, estoque ipsis publica, toti ad dicta collegio. Eo enim pacto et cautiores erunt, et vetita non attentabunt. Porro si minutatim et pariter in omnes vectigalia distribuuntur: non solum paululum erit quod præstitum fuerit, sed etiam tanto mo-

5. N. 59. c. 2. — 4. c. 1. inf. hie. — 5. d. N. Leon. 12. — 6. N. 59. c. 1. — 7. In pr. sup. hie. — 8. Tit. C. vectigali. nova institui non posse.

Tit. XXIII. — 1. Par. L. 14. 2. 3. C. de sacros. eccles.; L. 17. C. de fide instrum.; L. 2. C.

deratus, levius, tolerabilius, faciliusve quod confertur, existet, quanto a pluribus colligitur. An vero non multo absurdissimum fuerit, homines propriis laborantes manibus, et uxores ac liberos alentes, et reliqua denique vita necessaria inde acquirere satagentes, etiamnum majoribus onerare vectigalibus, et quanto plures inter alleviatis referuntur, tanto etiam majores exinde lesiones oboriri? idque onus infinitum sit, neque possit ullum habere terminum. — § 3. Hæc nos omnia prohibentes, sacram hanc pragmaticam formam proponimus, amissionis penam similiter omnibus ordine subditis interminantes, si ex quoque collegio imperitantes solita illa et ab initio statuta vectigalia percipere prohibuerint, aut vectigalia contentur in pensiones privatas convertere: sed quisque pro se quidem pensionem illatione perfruitur, officinas autem seu tabernas solito receptoque more contributiones agnoscere concedit. Quemadmodum enim quisque pro se rebus suis prospicit, ita et nos necesse est ei quod amplæ et regie huic urbi expedit et confert, nutanti quodammodo et jam lapsuro, manus porrigere, neque enim aliter, quæ publice expediunt, progressu habitura sint, quam si tali onere, qui id hæcenus ferre coacti sunt, liberentur.

EPILOGUS.

Quæ igitur nobis placuerunt, et sacra hæc exprimuntur lege, ea excellentia tua, immo non ipse tantum custodies, sed et quicumque post te idem officium suscepturi sunt, et obtemperans tibi cohors, jam inde in omne reliquum tempus custodiet.

TIT. XXIII.

DE TABELLIONIBUS ET UT PROTOCOLLA DIMITTANT IN CHARTIS.

NOVELLA CONSTIT. XLIV.

Imp. JUST. AVG. JOANNI præfecto prætorio, iterum exconsuli et patricio.

PREFATIO.

Litem paulo ante audivimus presentem legi præbentem occasionem. Ex persona quidem mulieris cujusdam ferebatur documentum, literas quidem ejus non habens, (erat autem harum ignara) completum autem a tabellione et tabulario, subscriptionem ejus habens, et testium ostendens præsentiam: deinde dum quædam dubitatio super eo fieret, muliere dicente, non esse a se delegata quæ charta loquebatur: qui litem audiebat, quærebat a tabellione cognoscere negotii veritatem: denique tabellionem deduxit: at ille literas recognoscere dixit completionis tabellionis, non tamen nosse aliquid horum quæ secuta sunt, nec enim sibi ab initio penitus delegata, sed commississe cuidam suorum hoc facere: neque postea venisse ad completionem, sed rursus alii hoc commississe, et is quidem qui affuit completioni, venit, nihil nec ipse dicens se nosse: etenim neque scriptor fuit documenti, sed solum docuit, quia presente se hoc dimissum sit, nec cui ab initio delegatum est, inventus est: unde nisi per testes judex valuisset agnoscere causam pure, periculum patiebatur, undique cadente negotii notitia. Et illud quidem competentem meruit examinationem atque decretum.

CAP. I.

Nos autem credimus oportere universis auxiliari, et communem in omnibus facere legem: quatenus præpositis operi tabellionum, ipsis per se omnibus modis injungatur documentum, ut dum dimittitur interit: et non aliter imponatur chartæ completio, nisi hæc gerantur: ut habeant unde sciant negotium, et interrogati a iudicibus, possint quæ subsecuta sunt cognoscere, et respondere, maxime quando literas sunt ignorantes qui hæc injungunt: quibus facilis est et inconvincibilis denegatio horum quæ pro veritate secuta sunt. — § 1. Ut ergo omnia hæc prohibeamus, propterea presentem conscripsimus legem: et hæc custodiri modis omnibus volumus a tabellionibus, sive in ipsa felicissima civitate, sive in provinciis sint: scientibus, quia si præter hæc aliquid egerint, cadent omnino iis quæ vocantur stationibus: et qui ab eis dirigitur ad injungendum documentum, et interest, ipse dominus super stationis auctoritate erit, et mutabitur causa: et ille quidem de cætero hoc obtinebit officium in statione, quale qui in ea primatum tenebat: ille vero cadet ea: aut unus erit ministrantium illi: quoniam ille quidem designatus est hoc agere, quod erat concessum ei: ille vero secundum illius voluntatem hoc egerit, propterea nos hanc intulimus eis penam, ut optimi fiant circa documenta, et justi, et cautiores, et non propter suam requiem et delicias corrumpant alienas vitas. — § 2. Si vero indignus sit forte

de eunuch.; L. 1. C. ut nemo ad suum patr.; L. 24. C. de testam.; Adde L. 21. C. ad leg. Corn. de falsis; L. 15. C. de decurionibus.

dotestatem in stationibus suscipere, is cui documentum extra ea quæ a nobis disposita sunt per præsentem legem, injungitur, tabellio quidem cadat omnibus modis hac causa: alter vero pro eo constituatur: nihil omnino damnificando ex hoc stationis domino quicunque fuerit extraneorum, et non ipse tabellio, neque cadente lucris exinde venientibus: sed illo solo qui talia perpetravit, et dedignatus est suum complere opus, primatu cadente: omnibus quidem aliis super stationis jure integris dominis ejus ab ipsis tabellionibus qui talia peccaverunt, servandis.

§ 3. Et non fingant tabelliones occasiones, per aegritudinem forte discedentes, aut occupationes hujusmodi: licebit enim eis, si quid tale fuerit evocare eos qui contrahunt, et per se causam complere: proinde hæc quæ contingunt raro, non impedimentum faciunt universis, eo quod nihil inter homines sic est indubitatum, ut non possit (licet aliquid sit valde justissimum) tamen suscipere quandam sollicitam dubitationem, sed nec quastus eorum minores fieri per hoc, propter contrahentium frequentiam occasionem habentes: cum melius sit pauca agere caute, quam multis interesse periculose. — § 4. Ut tamen non vehementer eis dura lex esse videatur, nos concientes humanam naturam mediocres etiam eis leges nostras ponimus, propter tales enim eorum forte dubitationes damus eis licentiam singulis unum ad hoc constituere (gestis apud clarissimum magistrum census felicissimæ civitatis solemniter celebratis) et licentiam ei dare, ut delegentur ei ab iis qui veniunt ad ejus stationem et documenta, et dimissis eis interesse: et nulli omnino alteri in statione existenti, licentiam esse, ut aut delegetur ei infirmum, aut cum dimittuntur, intersit: nisi tabellioni qui auctoritatem habet, aut qui ab eo ad hoc statutus est. Si vero præter hoc fiat, et alter delegetur: tunc subiacet pœnæ tabellio, qui auctoritatem habet a nobis dudum definitam: ipsi tamen documentis propter utilitatem contrahentium non infirmandis. Novimus enim quia legis metu de cætero et ipsi custodient quæ a nobis decreta sunt, et documenta sub cautela faciunt.

CAP. II. Ut tabelliones in protocollo describant, idque cum die et consule.

Illud quoque præsentem adjicimus legi, ut tabelliones non in alia charta pura scribant documenta, nisi in illa quæ in initio (quod vocatur protocollum) per tempora gloriosissimi comitis sacrarum nostrarum largitionum habeat appellationem, et tempus quo charta facta est, et quæcunque in talibus scribuntur: et ut protocollum non incidant, sed insertum relinquunt: novimus enim multas falsitates ex talibus chartis ostensas et prius, et nunc: ideoque licet aliqua sit charta (nam et hoc sancimus) habens protocollum non ita conscriptum, sed aliam quandam scripturam gerens, neque illam suscipiant, tanquam adulteram, et ad talia non opportuna, sed in sola tali charta, qualem dudum diximus, documenta scribant. Hæc itaque quæ de qualitate talium chartarum a nobis decreta sunt, et de incisione eorum quæ vocantur protocolla, valere in hac felicissima solum civitate volumus, ubi plurima quidem contrahentium multitudo, multa quoque chartarum abundantia est, et licet legali modo interesse negotiis, et non dare occasionem quibusdam falsitatem committere, cui se obnoxios existere demonstrabant, qui præter hæc aliquid agere præsumpserint.

EPILOGUS.

Quæ igitur placuerunt nobis, et per hanc sanctam declarata sunt legem, tua celsitudo operi effectuique tradere festinet. — Dat. 19 kal. septemb. *Constantinop.*, post *Belis. V. C.* Cons. anno 2.

TIT. XXIV.

UT NON LIBERENTUR CURIALI FORTUNA JUDEI, NEC SAMARITANI, AUT HÆRETICI, OCCASIONE EORUM RELIGIONIS, SED CURIALIBUS QUIDEM FUNCTIONIBUS SUBJACEANT, PRIVILEGIIS VERO CURIALIUM NON FRUAN- TUR: POSSE VERO EOS CONTRA ORTHODOXOS QUOD SUBJACEANT CURIALI FORTUNÆ, TESTIMONIUM PERHIBERE, UT QUI ET PRO ORTHODOXA POLITIA RECTE TESTIMONIUM PERHIBEANT.

NOVELLA CONSTIT. XLV.

Idem *Imp. Joanni P. P.* iterum exconsuli et patricio.

PREFATIO.

Verbum quoddam nobis tua retulit eminentia, quosdam inter curiales

2 L. 3, 4, 5, 6, D. de legib.
Tit. XXIV. — 1. l. 1, C. de hæreticis: L. 13, l. 49, C. de decurionib.: fac. L. 5, l. 10, C. de Judæis. — 2. d. l. 49, l. 5, in fin. D. de decurionib. — 3. L. 25, D. d. t. 4. L. 21, C.

esse Judæos forte aut Samaritas, aut Montanistas, aut aliter respuendos homines, quibus nondum hactenus recta et immaculata fides illuxit, sed et in tenebris sedent animis vero non sentientes sacramenta: et quoniam hæreticos odio habemus, putant per illam occasionem liberi curialium esse functionum, et quæ competunt his, declinare. Nos igitur mirati sumus, si sapientia et acumen tuum tales eorum perlulit rationes, et non repente talia dicentes dilacerasti. Si enim homines quidam sunt, qui quidem putant propter novissimam absurditatem illa promereri se premia, quæ solis maximis dignitatibus reservavimus, quis non eorum habeat exosam inverecundiam et stultitiam? Quapropter curiam exerceant hujusmodi homines, et nimis ingemiscetes, et curialibus functionibus, sicut etiam officialibus, ut dudum sancitum est: et nulla religio ab ejusmodi eos excipiat fortuna, (horum enim nihil neque antiquorum qualibet legum, neque novellarum dictum est) indigni tamen curiali sint honore, et quoniam leges plurima curialibus præbent privilegia, et ut non cadantur, neque ad aliam ducantur provinciam, et alia plurima, horum nullo fruuntur, sed si quid scriptum est de curialibus, quod non confert privilegium, hoc etiam in his valet, et compleant corporalia et pecuniaria munera et nulla ab his eripiat eos lex: honore vero fruuntur nullo, sed sint in turpitudine fortunæ, in qua et animam volunt esse. Sic igitur eis de hoc dispositum sit.

CAP. I.

Illud quoque nunciasti dignum questione tua natum. Quia enim hæreticos testimonium perhibere prohibuimus, quando orthodoxi inter alterutros litigant, dantes eis per nostram constitutionem, siquidem inter alterutros misceantur illi et litigent, et uterque hæreticus sit, actor et reus, posse testimonium perhibere, dignis adinvicem existentibus, et litigantibus, et testimonium perhibentibus: si vero rursus hæreticus et orthodoxus, contra hæreticos quidem etiam valde dari testimonium orthodoxo, adversus orthodoxum autem nequaquam: orthodoxis quoque existentibus litigatoribus nullum esse penitus accessum illis ad testimonium perhibendum. Docuisti igitur nos quod quidam orthodoxi constituti refugiant curialis esse fortunæ, et necessitatem subire perhibendi testimonii eos qui illi genere juncti sunt, vel qui alias aliquo modo eorum sciunt fortunam. Et quoniam lex eorum suspendit super orthodoxos testimonia, propterea iudices piguisse hoc admittere, cumque in vanum metuant invicem, qui hujusmodi dubitant recipere testimonium, primum quidem pro orthodoxis fiunt, (hoc autem leges agere hæreticos non prohibent) deinde si existentes curiales postea contra fortunam reluctantes trahit quispiam ad curiam, et hæreticos ad testimonium vocat, quomodo non hoc pro nostra agit republica? ut sit quidem republica litigans orthodoxa, et maxime ex quo nos Deus dedit imperare: qui autem super hoc testantur, pro orthodoxis perhibeant testimonium. Conversatio enim nostra recta est, et plena orthodoxa fide, omni alia hæresi merito constituta sub odio.

EPILOGUS.

Et hoc igitur tua eminentia custodiat, nostram cognoscens mentem, et quod reipublicæ expedit commemorans, et sciens per omnia, quia illa nobis agere et sancire lege studii est, quæcunque nostræ prosunt reipublicæ. — Datum 15 kal. septemb. *Constantinop.*, post consulatum *Belis. V. C.*

COLLATIO QUINTA.

TIT. I.

DE ECCLESIASTICARUM RERUM IMMOBILIUM¹ ALIENATIONE ET SOLUTIONE.

NOVELLA CONSTIT. XLVI.

Imp. Justin. August. Joanni gloriosiss. sacrarum per Orientem prætoriorum præfecto, iterum exconsuli et patricio.

PREFATIO.

Et circa leges studium, et alia omnia a nobis ideo quotidie cum labore aguntur, ut utilitatem nostris subjectis inveniamus: quod effusum quidem immensumque est, removens, quod autem et optimum et me-

de hæreticis. — 5. d. l. 21.
Tit. I. — 1. Adde N. 7.

ritum, subrogantes. Sæpe quoque ex studio propter priorem immensitatem etiam ultra mensuram legem constrinximus: ut quod primitus effluabat retinens, ita aequalitatem de cætero introduceremus. Nuper igitur scripsimus legem de sanctissimis ecclesiis omnibus, et monasteriis, et reliquis venerabilibus domibus, nullam esse eis rerum immobilium alienationis licentiam permittentem. Videbamus enim causam effusam, et paulatim ad alios ecclesiasticas migrantes possessiones, neque pretiis solutis dignis, neque opere inevitabili imminente alienatis: sed etiam contra positas jam leges, decies millies circumventiones factas. Quocirca primam perimentes viam, omnibus similiter inaccessibilem contra earum facinus circumventiones. Sed hinc pleræque quidem sanctissimarum ecclesiarum aliarumque venerabilium domuum utilitatem habuerunt possessiones, nullo has minvere præsumente. Occurrit tamen etiam aliquid difficile, debita enim aut longo tempore constituta, aut etiam postea ex quadam necessitate, et maxime per fiscales occasiones eis accidentia, ad alienationis necessitatem sacras perduxerunt domos. Mobili enim non exstante substantia sufficienti, periclitabantur in novissimam venire necessitatem harum præules, neque vendere potentes, neque unde debita solverent habentes. Sed pro talibus quidem debitis posse pro solutione creditoribus dari possessiones ecclesiasticas: tamen cum competenti subtilitate et observatione faciendi solutione, jam sæpe permisimus: sicut neque palam hoc nostra prius permisimus lege. Si vero non privatus aliquis est creditor, sed imminet fiscus, et exigit debita, est autem inopia pecuniarum, accipere vero immobilium possessionem impossibile est: fisco hic relaxare aliquid, subtilitate legis competere judicavimus. Et si qua necessitas hujusmodi fiat, etiam alienationem sinere perspeximus.

CAP. I.

Sancimus igitur, si sanctarum aliqua ecclesiarum aut reliquarum colendarum domuum fiscales debeat functiones, et unde faciat harum redditionem, non habeat: convenire omnes in unum et quæ ex clero sunt, et Deo amabilem episcopum ejus civitatis, insuper et metropoles, et sacris propositis eloquiis causam examinari: et si non apparuerit ullus quæstus citra alienationem immobilium rei valens solvere fiscale debitum, tunc licentiam eis esse sententia tali procedente, et decreto celebrato apud provinciam iudicem, etiam possessiones immobiles contingere, et eas alienare ad solutionem debiti: ementibus quidem, in fisco solventibus, et de suscepta inde percipientibus et subeuntibus fiscale debitum, et cautelam inde habentibus, et nihil metuentibus primitus positam legem: constitutis etiam fiscalibus de susceptis insinuat inter monumenta gestorum, deponentibus iis qui fecerunt ea, ut et apud sanctissimas ecclesias salventur data de suscepta, eo quod fiscalia soluta sint tributa, et omnia secundum nostram legem gesta sint: non potentibus aliquibus fingere fiscale debitum, et ita ad alienationes immobilium rerum accedere. Ideo enim et decreti factionem permisimus, ut et fiscale debitum testimonio pandatur, et ex quantis descendit temporibus, et quoniam non pecuniis solum est, sed in necessitate alienationis venit, ut veritas undique protestata sit: omnibus coram sacris Evangeliiis agendis: scientibus et episcopis, et clericis, et aliis omnibus, quia Deus respiciet quæ geruntur ab eis: et si quid egerint per dolum, aut lucrum, aut machinationem: hoc in suis recipient animabus viventes ac morientes.

CAP. II.

Si vero privatus aliquis creditor fuerit, possit secundum pro soluto schema accipere immobiles possessiones, hic quoque decreto faciendi: pro mensura vero eorum debitorum assignandis eis possessionibus. Si vero fiscale debitum fuerit, potentibus eis ad alienationem immobilium accedere secundum priorem observationem: ut nihil desit neque subtilitatis neque communis utilitatis.

CAP. III.

His autem universis sanctissimam majorem ecclesiam felicissimæ hujus urbis, et ejus confinia, et orationum domos, quarum ipsa curam suscepit, omnibus excipimus modis quæ jam de hoc sancita sunt a nobis, in sua virtute durantibus. Si autem et aliqua monasteria sub eadem sanctissima majore ecclesia sint: nec ea sub præsentem facinus legem, forinsecis in provinciis eam constituentes solum, in quibus multa quidem est inopia pecuniarum, per quam sanctissimæ ecclesiæ solvere per pecunias debita non valuerunt.

EPILOGUS.

Tua igitur celsitudo, quæ placuerunt nobis, cognoscens, secundum hæc

2. d. N. 7. — 3. N. 120, c. 6.
Tit. II. — 1. c. 1, infr. — 2. c. 2, infr. — 3. Fer. L. ult. C. de annis et trib. N.

procedere super sacris rebus alienationes custodiat. — Datum 14 kal. sept. *Constantinop.*, post consul. *Belis. V. C.* anno 11.

TIT. II.

UT PRÆPONATUR NOMEN IMPERATORIS DOCUMENTIS, ET UT² LATINIS LITERIS APERTIUS TEMPORA INSCRIBANTUR.

NOVELLA CONSTIT. XLVII.

Imp. Justin. Aug. Joanni præfecto prætorio, iterum exconsuli et patricio.

PREFATIO.

Illud omnium honestius esse putandum documentum, et gesta, et quod omnino pro temporis memoria hominibus adinventum est, quod ipsa quoque commemoratione ornatur imperii. Consules etenim et indicationes, et quodcunque indicium temporum omnino est apud nos, sunt quidem forsitan et hæc significativa horum quæ volunt: non tamen nos aliquid horum perimus, sed majorem adjectionem eis imponimus: ut ex majoribus et perfectioribus eis temporum designetur cursus. Si quis enim respexerit ad vetustissima hominum, et antiquæ reipublicæ: *Aneas* nobis Trojanus rex, reipublicæ princeps: et non quidem *Aneade* ab illo vocatur, sive quis etiam ad secunda principis respexerit, ex quo pure Romanorum nomen apud homines consuevit, reges eam constituerunt Romulus et Numa: ille quidem civitatem edificans, hic autem eam legibus ordinans et exornans: sive etiam tertia principia sumat quilibet imperii: *Cæsarem* maximum, et *Augustum* Pium: et ita reipublicam nobis inveniet hanc quæ nunc est valentem: sitque immortalis ab illis procedens. Erit ergo absurdum in documentis et iis quæ in judiciis aguntur, et absolute in omnibus, in quibus memoria quædam sit temporum, non imperium his præponi.

CAP. I.

Unde sancimus eos quicunque gestis ministrant, sive in judiciis, sive ubicunque conficiuntur acta, et tabelliones qui omnino qualibet forma documenta conscribunt in hac magna civitate, sive in aliis gentibus omnibus quibus nos præsidere dedit Deus, hoc modo incipere in documentis: *Imperii illius sacratissimi Aug. Imperatoris anno toto*: et post illa inferre consulis appellationem, qui in illo anno est: et tertio loco indicationem, mensuram, et diem: sic enim per omnia tempus servabitur et pro imperii memoria, atque consulatus ordine, et reliqua observatione interposita documentis, inadulterata hæc valde constituentur. — § 1. Si qua vero apud Orientis habitatores aut alios homines observatio custodiatur in civitatum temporibus, neque huic invidemus, sed præscribat quidem imperium: sequatur vero (sicut dictum est) consul et indicio, atque mensis, et dies secundum quam geruntur et conscribuntur quæ aguntur: et tunc inseratur etiam civitatis omnibus modis annus. Nos enim auferimus quidem priorum nihil, imperiali vero additamento causam augemus. Et inchoetur mox auctore Deo a precedente prima indicatione, ita quodammodo eis scribentibus: *Imperii Justiniani sacratissimi Augusti et imperatoris anno 11, post consulatum Flavii Belisarii clarissimi viri anno 11, die autem tot, et tot kal.*; sique in omnibus nominentur imperii anni, et nostri, in quantum eos Deus elongaverit, et de cætero imperatorum. Palam namque est, quia nunc quidem annum xi nostri scribunt imperii: inchoante vero aprili mense, et prima die, in qua nos Deus Romanorum superposuit rebus, xi annum scribent et ita de cætero donec nostrum Deus imperium extenderit: ut nobis etiam hæc causa super leges, et harum celebrationem continue maneat immortalis, dum memoria imperii omnibus simul interfuerit causis atque temporibus.

CAP. II. Ut tempora quæ latinis literis designantur apertius scribantur.

Illud quoque adjicimus, quoniam hi qui tempus in judiciis designant, cum incertis illis, et antiquis literis hæc declarant, observetur in omni judicio, ut post illas literas antiquitatis alias subdant, id est, has communes et omnibus notas, et quæ legi ab omnibus facile possint, et significare gestorum tempus, ut non fatigentur requirentes id tempus: deinde errantes expectent, donec hominem quemcumque comperiant literas illas pro veritate lecturum, sed si quidem reliqua etiam post præscriptionem

128, c. 1.